

dr Tomasz Rachwał

Katedra Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej

Instytut Geografii

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

Spotkanie w ramach prac

Program Rozwój Lokalny

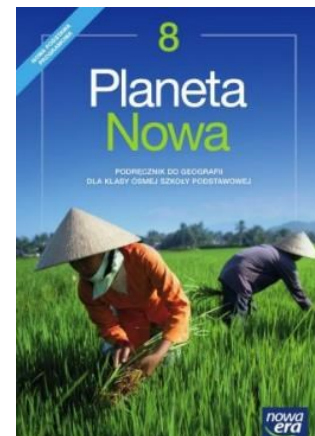
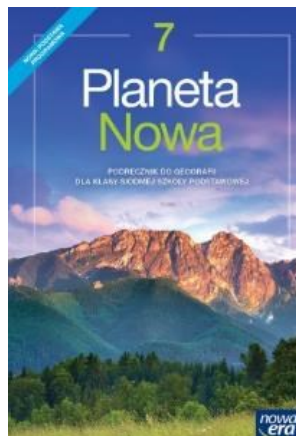
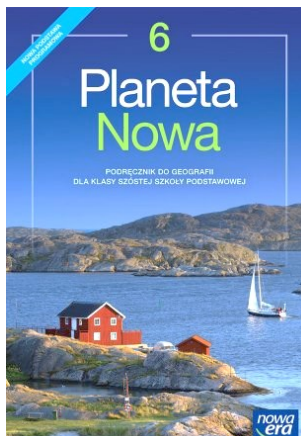
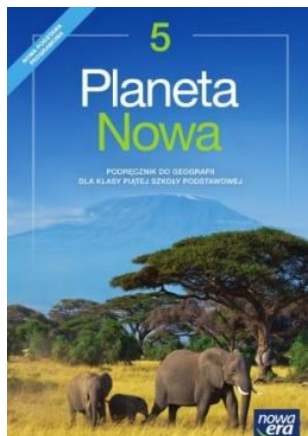
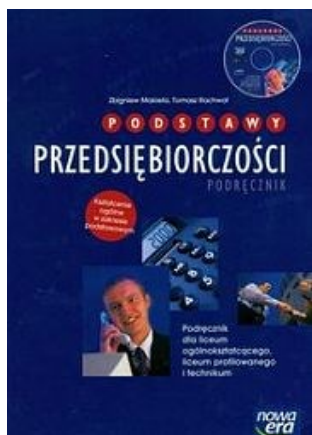
Urząd Miasta Augustowa, 29 czerwca 2019 r.

**Kształtowanie kompetencji przedsiębiorczych
dzieci i młodzieży
jako czynnik rozwoju lokalnego**

Kilka słów o sobie...

- ▶ pracownik naukowy – nauczyciel akademicki, Dyrektor IG, Kierownik Zakładu Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej IG UP, b. wieloletni wicedyrektor IG; Pełnomocnik Rektora UP ds. Przedsiębiorczości, wykładowca wizytujący różnych uczelni w Polsce i zagranicą,
- ▶ Redaktor prowadzący – zastępca redaktora naczelnego m.in. czasopisma „Przedsiębiorczość – Edukacja”, członek redakcji „Entrepreneurial Business and Economic Review”,
- ▶ członek b. Krajowej Rady Przedsiębiorczości i różnych organizacji, m.in. Polskiego Towarzystwa Geograficznego – wiceprzewodniczący Komisji Geografii Przemysłu, Komitetu Głównego Olimpiady Geograficznej, ekspert MEN w zakresie podstaw programowych do geografii i przedsiębiorczości;
- ▶ kierownik i wykonawca projektów badawczych i edukacyjnych.

Kilka słów o sobie...

Wprowadzenie

- ▶ Przedsiębiorczość → pojęcie wieloznaczne i różnie definiowane na gruncie poszczególnych dyscyplin naukowych, dla których stanowi przedmiot badań.
- ▶ Konieczne przyjęcie jednej wspólnej definicji na potrzeby edukacyjne, celem budowania skutecznych strategii edukacyjnych, formułowania podstaw programowych i programów nauczania.
- ▶ Jednym z możliwych podejść jest przyjęcie europejskiej koncepcji przedsiębiorczości jako jednej z kompetencji kluczowych.

Czym jest a czym NIE jest „przedsiębiorczość”?

Przedsiębiorczość???

► Przedsiębiorczość

[Dodaj do notesu](#)

Dyplomacja

Przedsiębiorczość, cecha działania zmierzającego do zapewnienia racjonalnej i efektywnej koordynacji zasobów gospodarczych przedsiębiorstwa oraz umożliwiającego osiągnięcie racjonalności gospodarowania oraz efektywności ekonomicznej, która wyraża stopień osiągniętej racjonalności.

Motywy przedsiębiorczości jest dążenie do uzyskania efektywności pozwalającej na bieżące funkcjonowanie przedsiębiorstwa i stwarzającej podstawy jego rozwoju. Przedsiębiorcze działanie jest utożsamiane bezpośrednio z osobą przedsiębiorcy.

Inne na ten temat: Produkcja, Przedsiębiorstwo, **więcej** »

Przedsiębiorczość?

- ▶ Zespół cech i zachowań właściwy przede wszystkim przedsiębiorcom; w teorii ekonomii przedsiębiorczość jest bądź swoistą formą pracy, bądź czwartym (obok pracy, ziemi, kapitału) czynnikiem produkcji; główne cechy przedsiębiorczości to: umiejętność dostrzegania potrzeb i doskonalenia pomysłów oraz gotowość do podejmowania ryzyka.

(wg encyklopedii PWN)

Konsekwencja: kto pyta (w sieci) nie błądzi?? ;)

Krystian13611

zapytał(a) 09.09.2012 o 16:44

Napisz trzy różne definicje przedsiębiorczości.

Potrzebuję tego na dziś za najlepszą odp. naj. i jeżeli wzięliście to ze strony internetowej podajcie link. Pozdro. Sorry jeśli nie ten dział.

Udostępnij 0

0 ocen | na tak 0%

0

0

Odpowiedz

Odpowiedź... a jakże, patrz slajdy poprzednie!

Sigmarius odpowiedział(a) 09.09.2012 o 17:22

Przedsiębiorczość - to cecha działania zmierzającego do zapewnienia racjonalnej i efektywnej koordynacji zasobów gospodarczych firmy.

[\[LINK\]](#)

Przedsiębiorczość jest swoistą formą pracy, bądź czwartym (obok pracy, ziemi, kapitału) czynnikiem produkcji.

[\[LINK\]](#)

Przedsiębiorczość - zdolność i umiejętność dobrego gospodarowania we wszelkich dziedzinach, w jakich się uczestniczy.

[\[LINK\]](#)

Przedsiębiorczość!

- ▶ zespół cech osobowych, takich jak: **aktywność, wytrwałość, zapał do pracy, inicjatywa, kreatywność, zdolność do koncentracji (na sprawach najważniejszych), pewność siebie, optymizm i wiara we własne siły, samodyscyplina, uczciwość, skłonność do wyważonego ryzyka oraz brania odpowiedzialności za siebie i innych** oraz posiadana intuicja i **umiejętności** (np. w zakresie komunikacji interpersonalnej, w tym negocjacji i rozwiązywania konfliktów, kierowania sobą i innymi, podejmowania decyzji, oszacowania potrzebnych nakładów danego przedsięwzięcia).

(na podstawie Rachwał 2004, 2005)

Przedsiębiorczość!

- ▶ Cechy te pozwalają nie tylko dobrze prowadzić przedsiębiorstwo, tj. być dobrym przedsiębiorcą (z czym pojęcie przedsiębiorczości bywa często utożsamiane), ale także na aktywne uczestniczenie w życiu społeczno-gospodarczym (w tym także szczęśliwym życiu rodzinnym), co daje dużo satysfakcji i zadowolenia, **niezależnie od charakteru wykonywanej pracy i zajmowanego stanowiska.**

(na podstawie Rachwał 2004, 2005)

Przedsiębiorczość!

- ▶ Człowiek przedsiębiorczy nie boi się trudności, podejmowania nowych, nieznanych zadań, nie załamuje się niepowodzeniami, jest chętny do zdobywania wiedzy i nowych umiejętności, potrafi cieszyć się z sukcesów, jest otwarty na otoczenie, ma zdolność do empatii, potrafi dobrze ułożyć sobie stosunki z innymi ludźmi (nie tylko w pracy, ale i w domu), odznacza się asertywnością i postępuje zgodnie z wartościami etycznymi.
- ▶ Być przedsiębiorczym to znaczy
„**wiedzieć jak żyć (we współczesnym świecie)**”.

(na podstawie Rachwał 2004, 2005)

Taki pogląd podzielają inni autorzy...

„Skoro zmienia się gospodarka, zmieniają się również cechy potrzebne do przetrwania w niej, nie mówiąc już o odnoszeniu sukcesów. (...)

Nacisk ze strony konkurencji każe więc docenić ludzi, którzy potrafią sami motywować się do działania, wykazują inicjatywę, odczuwają wewnętrzną potrzebę prześcignięcia samych siebie i mają tyle optymizmu, że nie zniechęcają się niepowodzeniami i porażkami, lecz uporczywie kroczą naprzód.”

Daniel Goleman

„Inteligencja emocjonalna w praktyce” , 1999

Przedsiębiorczość jako kompetencja

- ▶ Jeszcze stosunkowo niedawno pojęcie kompetencji było definiowane jako nadany, na podstawie faktycznych kwalifikacji, zakres pełnomocnictw i uprawnień. Takie ujęcie powodujące swoistą nadrzędność kompetencji nad kwalifikacjami wciąż obowiązuje w niektórych profesjach (Kwiatkowski 2018).
- ▶ Tego typu podejścia definicyjne spotykane są nadal w opracowaniach branżowych i słownikach językowych (np. *Słownik języka polskiego*, 2005).
- ▶ Współcześnie przyjmuje się jednak **szersze ujęcie tego pojęcia**, szczególnie w odniesieniu do efektów uczenia się w różnych formach edukacji. W ich skład wchodzi (Kwiatkowski 2018):
 - ▶ **wiedza**, a więc zbiór faktów, praw, teorii, zasad i doświadczeń przyswojonych lub samodzielnie skonstruowanych,
 - ▶ **umiejętności**, a więc zdolność/gotowość do wykorzystania wiedzy podczas realizacji różnego rodzaju zadań,
 - ▶ **kompetencje społeczne**, a więc zdolność do projektowania i kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego udziału w życiu społeczno-zawodowym.

Przedsiębiorczość jako kompetencja

- ▶ Takie podejście do kompetencji jest powszechnie stosowane w systemach edukacji, zostało między innymi **wprowadzone do systemu szkolnictwa wyższego** w ramach Krajowych Ram Kwalifikacji (obecnie Polskich Ram Kwalifikacji).
- ▶ Znajduje to swoje powszechne odzwierciedlenie w zapisach programów studiów, gdzie określa się efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
- ▶ Takie ujęcie kompetencji jest **często przyjmowane także na niższych poziomach edukacji**, co znalazło również swoje odzwierciedlenie w zapisach nowej podstawy programowej dla szkół podstawowych i średnich z zakresu geografii i podstaw przedsiębiorczości (Rachwał i in., 2018; Szkurłat i in., 2018; Kilar, Rachwał, 2019).

Europejska koncepcja przedsiębiorczości jako kompetencji kluczowej

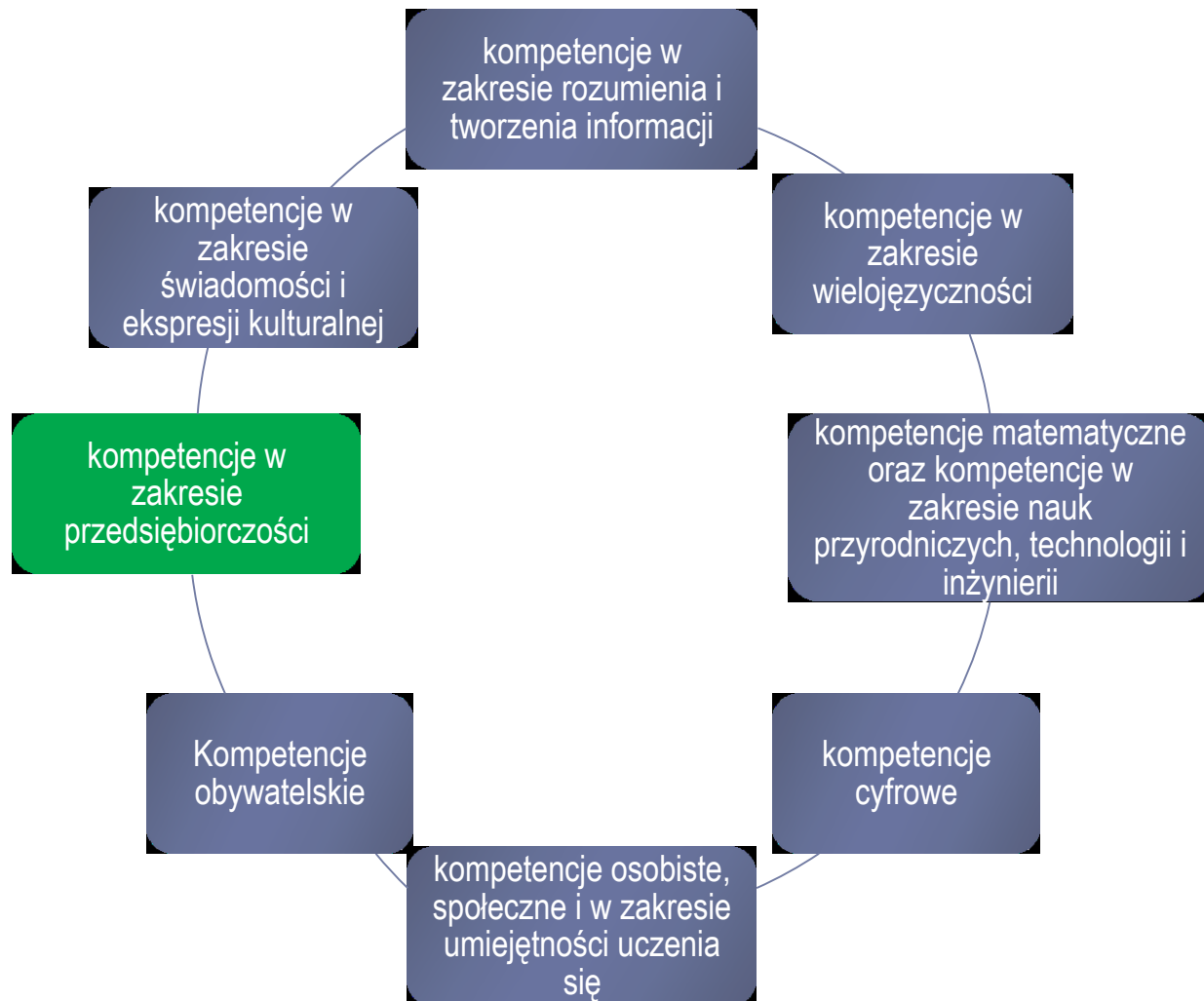

- ▶ W wyniku wieloletnich prac zespołu roboczego w ramach Komisji Europejskiej przedsiębiorczość **uznano za jedną z ośmiu kompetencji kluczowych** w procesie uczenia się przez całe życie.
- ▶ Kompetencje kluczowe stanowią połączenie wiedzy, umiejętności i postaw, które wszystkie osoby potrzebują dla samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej oraz zatrudnienia (*Zalecenie*, 2006).
- ▶ Jest to „miękki” dokument wspólnotowy, ogłoszony w formie zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE (2006, 2018).
- ▶ Przegląd kompetencji po 10 latach i zmiana deskrypcji.

Przedsiębiorczość jako kompetencja kluczowa w systemie edukacji

(w formach szkolnych i kształcenia przez całe życie)

Kompetencje kluczowe w europejskim systemie edukacji – zmiany 2006/2018

Kompetencje wg „starego” układu (Zalecenie..., 2006)	Kompetencje wg „nowego” układu (Zalecenie..., 2018)
1) porozumiewanie się w języku ojczystym;	1) kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, 2) kompetencje w zakresie wielojęzyczności,
3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;	3) kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
4) kompetencje informatyczne;	4) kompetencje cyfrowe,
5) umiejętność uczenia się;	5) kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się,
6) kompetencje społeczne i obywatelskie;	6) kompetencje obywatelskie,
7) inicjatywność i przedsiębiorczość;	7) kompetencje w zakresie przedsiębiorczości,
8) świadomość i ekspresja kulturalna	8) kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zalecenie... (2006) i Zalecenie... (2018)

Przedsiębiorczość jako kompetencja – zmiany deskrypcji 2006/2018

Inicjatywność i przedsiębiorczość (Zalecenie..., 2006)	Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości (Zalecenie..., 2018)
Inicjatywność i przedsiębiorczość oznaczają zdolność osoby do wcielania pomysłów w czyn. Obejmują one kreatywność, innowacyjność i podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i prowadzenia ich dla osiągnięcia zamierzonych celów. Stanowią one wsparcie dla indywidualnych osób nie tylko w ich codziennym życiu prywatnym i społecznym, ale także w ich miejscu pracy pomagając im uzyskać świadomość kontekstu ich pracy i zdolność wykorzystywania szans; są podstawą bardziej konkretnych umiejętności i wiedzy potrzebnych tym, którzy podejmują przedsięwzięcia o charakterze społecznym lub handlowym lub w nich uczestniczą. Powinny one obejmować świadomość wartości etycznych i promować dobre zarządzanie.	Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości to między innymi zdolność wykorzystywania szans i pomysłów oraz przekształcania ich w wartość dla innych osób . Przedsiębiorczość opiera się na kreatywności, krytycznym myśleniu i rozwiązywaniu problemów, podejmowaniu inicjatywy, wytrwałości oraz na zdolności do wspólnego działania służącego planowaniu projektów mających wartość kulturalną, społeczną lub finansową i zarządzaniu nimi.

Przedsiębiorczość jako kompetencja – definicja europejska

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją:

- ▶ Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości wymagają świadomości istnienia różnych kontekstów i różnych możliwości pozwalających **przekształcać pomysły w działanie** w sferze osobistej, społecznej i zawodowej, a także rozumienia procesu ich powstawania. Niezbędna jest znajomość i **rozumienie podejść do planowania i zarządzania projektami**, obejmujących zarówno procesy, jak i zasoby. Konieczne jest **rozumienie procesów ekonomicznych** oraz szans i wyzwań społecznych i gospodarczych stojących przed pracodawcą, organizacją lub społeczeństwem. Niezbędna jest również **świadomość zasad etycznych, wyzwań w zakresie zrównoważonego rozwoju**, a także własnych atutów i słabości.

(Zalecenie..., 2018)

Przedsiębiorczość jako kompetencja – definicja europejska (cd.)

- ▶ Umiejętności w zakresie przedsiębiorczości opierają się na **kreatywności** – obejmującej wyobraźnię, myślenie strategiczne i rozwiązywanie problemów – oraz na **krytycznej i konstruktywnej refleksji** w ramach ewoluujących procesów twórczych i na **innowacji**. Obejmują one **zdolność pracy samodzielnej i zespołowej, mobilizowania zasobów** (ludzi i przedmiotów) oraz **prowadzenia działalności gospodarczej**. Uwzględnia to również **zdolność podejmowania decyzji finansowych** związanych z kosztem i wartością. Kluczowe znaczenie ma zdolność **skutecznego komunikowania się i negocjowania** z innymi osobami, a także **radzenia sobie z niepewnością, dwuznacznością i ryzykiem** jako elementami procesu **podejmowania świadomych decyzji**.

(Zalecenie..., 2018)

Przedsiębiorczość jako kompetencja – definicja europejska (cd.)

- ▶ Postawa przedsiębiorcza charakteryzuje się **zmysłem inicjatywy i poczuciem sprawczości, proaktywnością, otwartością na przyszłość, odwagą i wytrwałością w dążeniu do celów**. Obejmuje pragnienie **motywowania innych osób** i doceniania ich pomysłów, odczuwanie **empatii** i troskę o innych ludzi i świat, a także przyjmowanie **odpowiedzialności i postaw etycznych** w całym procesie.

(Zalecenie..., 2018)

Implementacja koncepcji w polskim systemie edukacji

- ▶ **Podobne myślenie o przedsiębiorczości jako kompetencji jest powszechnie przyjmowane przez innych autorów.**
- ▶ **Również twórcy nowej podstawy programowej (NPP) do podstaw przedsiębiorczości, zdecydowali się na wprowadzenie elementów, które pojawiły się później w nowej europejskiej definicji.** Przejawem tego jest m.in. oparcie się na założeniu, że podstawą kształtowania kompetencji przedsiębiorczych uczniów jest rozumienie procesów gospodarczych i świata finansów, a więc wiedza ekonomiczna i finansowa (2 pierwsze działy NPP)
- ▶ Wyakcentowano w niej także m.in. proaktywność, innowacyjność, podejmowanie świadomych decyzji, przyjmowanie postaw etycznych i społecznej odpowiedzialności, co zostało uwypuklone w nowej deskrypcji europejskiej.

Implementacja koncepcji: kluczowa rola nauczyciela

- ▶ Można więc mówić o **pełnej, przynajmniej formalnej, implementacji zalecenia z 2018 r. w polskim systemie edukacji.**
- ▶ Dużo jednak w procesie jego wdrażania zależy od **kompetentnych nauczycieli.**
- ▶ Wpływ nauczyciela na proces kształtowania kompetencji przedsiębiorczych uczniów – obok niego samego – jest decydujący.
- ▶ Konieczne jest wsparcie nauczycieli i instytucji edukacyjnych na każdym etapie działań przez organy prowadzące (głównie samorządy) i instytucje otoczenia.

Sprawa nie tylko dla nauczycieli przedsiębiorczości

- ▶ Kształtowanie postaw przedsiębiorczych to nie tylko zadanie nauczycieli podstaw przedsiębiorczości, ale także **innych przedmiotów** (głównie geografii, wiedzy o społeczeństwie, ale także historii, matematyki, języka polskiego i in.), również na niższych poziomach edukacji, w tym edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego.
- ▶ Wiele zapisów sprzyjających kształtowaniu postaw przedsiębiorczych w podstawie programowej, np. w
 - ▶ geografii związane z rynkiem pracy, bezrobociem, poznaniem wpływu przedsiębiorstw na otoczenie, globalne procesy gospodarcze,
 - ▶ wiedzy o społeczeństwie – budżety gospodarstwa domowego i JST, ubezpieczenia społeczne, komunikacja interpersonalna, praca zespołowa, integracja europejska,
 - ▶ historii – transformacja gospodarcza w Polsce, historia pieniądza i bankowości,
 - ▶ matematyce – obliczanie odsetek od lokat bankowych, realnej stopy procentowej, kosztów płacy.

Jak to zrobić? – dobre przykłady

- ▶ Krok w przedsiębiorczość: platforma edukacyjna w formie gry.
- ▶ Ciekawe warsztaty kompetencji przedsiębiorczych (w tym tzw. miękkich i z zakresu przywództwa, rozwijania inteligencji finansowej).
- ▶ Oferta resortów, ZUS, NBP, KNF itp. i organizacji pozarządowych.
- ▶ Warto rozwijać własne projekty, wg własnych pomysłów – od przedszkoli, przez szkoły podstawowej i ponadpodstawowe (porozumienie z powiatem), czy jednostki mające wpływ na kształcenie/dokształcanie dorosłych czy wsparcie seniorów.
- ▶ Modelowanie biznesowe na różnych poziomach edukacji.

Przykłady: Krok w przedsiębiorczość

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Człowiek – najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Człowiek – najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Przykład: Bankowcy dla Edukacji

Operator Programu

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Inicjator Programu

**Jeden z największych programów
edukacji finansowej w Europie**

Edukujemy wspólnie w imieniu sektora bankowego

04/2020

www.bde.wib.org.pl

Przykłady: TAX Edu

europa.eu

EUROPA > Taxedu

Strona główna O portalu Taxedu Wiadomości Katalog szkoleniowy Kącik dla nauczycieli Forum F.A.Q Taxlandii Cool stuff

 Zaloguj się ▾

Podatki budują moją przyszłość
Dowiedz się więcej na temat podatków z gier, ćwiczeń edukacyjnych i wielu innych zasobów.

Dlaczego powinienem interesować się interesować podatkami?

Przykład: PowerPlayer (gra dydaktyczna)

niebezpieczona | powerplayer.info/pl/strona-glowna/

PowerPlayer

Gra O grze PowerPlayer FAQ Kontakt

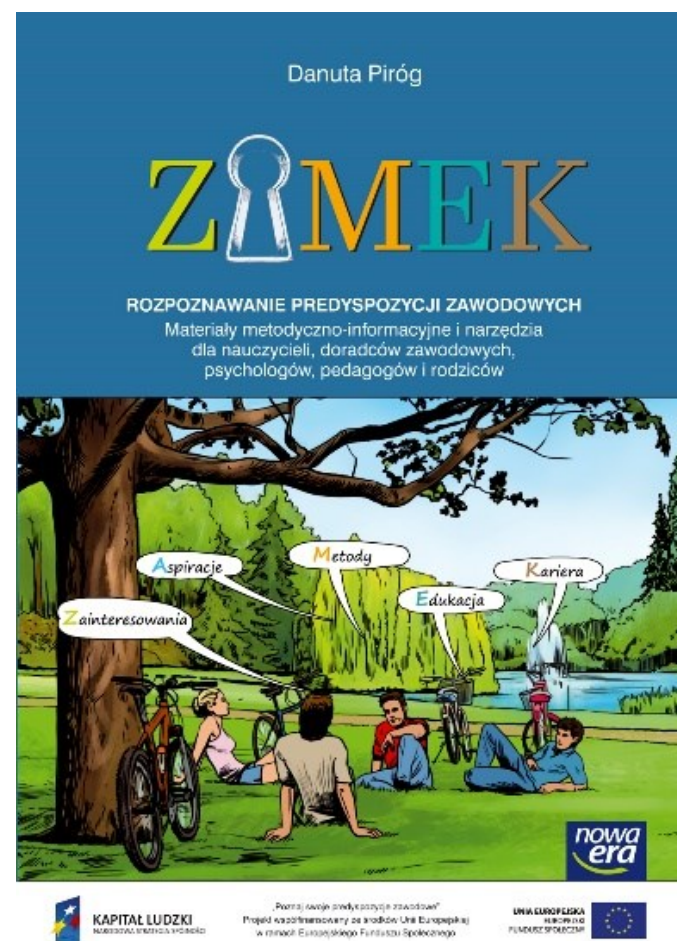
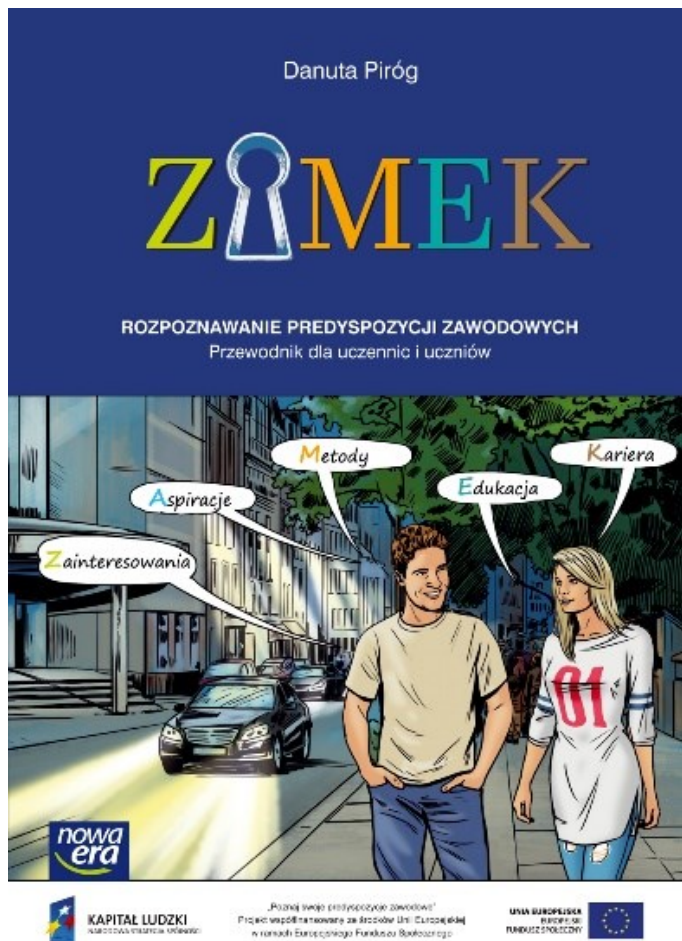
Czy jesteś gotowy, aby podjąć wyzwanie w grze PowerPlayer?

Power Player jest grą dla uczniów w wieku 12—15 lat z pomocnikiem online.

Jej celem jest wprowadzenie uczniów w zagadnienia „zrównoważonej” (ang. sustainable) przedsiębiorczości.

Gra łączy tradycyjne poznawanie treści na lekcji z praktycznymi ćwiczeniami, dzięki czemu uczenie się staje się bardziej efektywne.

Przykład: ZAMEK

Przykład: modelowanie biznesowe dla każdego

i wiele innych...

- ▶ prezentowanych m.in. podczas zjazdów nauczycieli i konferencji z zakresu przedsiębiorczości w Krakowie

<http://przedsiębiorczosc.eu/>

oraz

na łamach czasopisma „Przedsiębiorczość – Edukacja” (artykuły dostępne bezpłatnie na <https://p-e.up.krakow.pl/>).

- ▶ Polecam także publikację „Kształtowanie postaw przedsiębiorczych” (red. T.Rachwał), dostępną bezpłatnie:

http://czytelnia.frse.org.pl/media/Kształtowanie_online.pdf

dr Tomasz Rachwał

Katedra Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej

Instytut Geografii

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

Spotkanie w ramach prac

Program Rozwój Lokalny

Urząd Miasta Augustowa, 29 czerwca 2019 r.

**Dziękuję za uwagę
i zapraszam do dyskusji!**